

CẢM NHẬN VỀ DI SẢN NHÀ THỜ GIA TÔ GIÁO TRÊN ĐẤT VIỆT

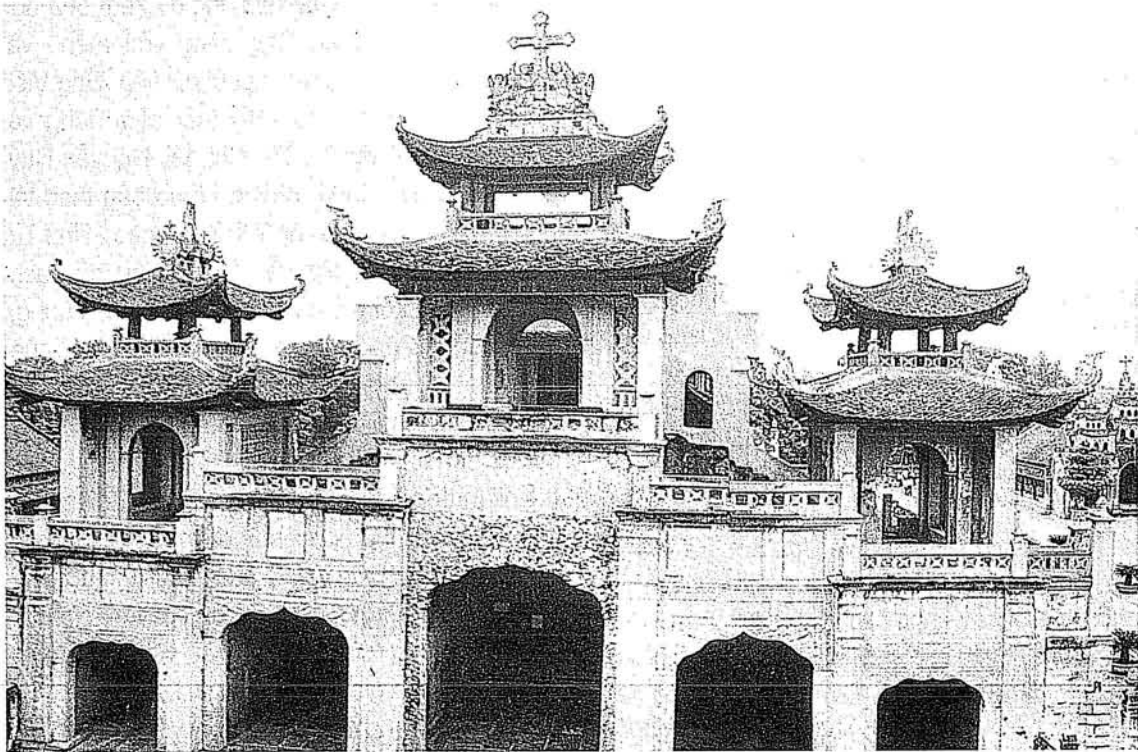
PGS. LÊ VĂN LAN

*"Làng tôi xanh bóng tre
 Từng tiếng chuông ban chiều
 Tiếng chuông nhà thờ rung..."*

Từ giữa thế kỷ trước, trong tuyệt tác của Văn Cao về quê hương đất nước, để làm nên một "Làng tôi", thì cùng với bóng tre xanh, đã có tiếng chuông nhà thờ.

Ở thời kháng chiến chống Mỹ, hỏi những giặc lái vừa bị dẫn về giam kín ở Hoả Lò rằng có biết đây là đâu không, nghe câu trả lời rành rẽ là: Hà Nội, bèn hỏi sao biết, thì câu trả lời nữa, là: Mờ sáng, vừa nghe thấy tiếng leng keng chuông tàu điện, cùng với những tiếng

chuông Nhà thờ Lớn. Những tiếng chuông nhà thờ! Trên tầng cao nhất của toà phượng đình Nhà thờ Phát Diệm, quả chuông nặng gần 2 tấn, mang hàng chữ Hán ghi niên đại "*Thành Thái, Canh Dần tạo*" bên hàng chữ La tinh "*Năm chúa Giáng sinh 1890*". Lại khắc cả lời chuông nói: "Tôi ca tụng chúa thật, tôi kêu gọi dân chúng, tôi tập hợp giáo sĩ, tôi khóc người qua đời, tôi đẩy lui dịch bệnh, tôi điếm tô ngày lễ". Sách "*Nhà thờ lớn Phát Diệm*" của Toà giám mục Phát Diệm và Nhà xuất bản Hà Nội, HN, 1999, tr.15, giải thích: "Hơn 100 năm nay, (xem tiếp trang 115)

Một đơn nguyên kiến trúc trong nhà thờ Phát Diệm - Ảnh: Minh Châu

4 - Từ xưa đến nay, quần chúng nhân dân luôn luôn là lực lượng đóng vai trò to lớn trong công cuộc bảo tồn di tích. Nhờ đóng góp tiền của, công sức của nhân dân mà hàng ngàn di tích đã được xây dựng và tồn tại đến ngày nay. Điều quan trọng là chúng ta phải định hướng cho người dân sử dụng nguồn kinh phí có hiệu quả và đúng hướng. Chúng tôi tin chắc rằng khi người dân được tuyên truyền, trang bị những kiến thức cần thiết về công tác bảo tồn di tích thì họ sẽ trở thành lực lượng quan trọng trong việc bảo tồn và phát huy giá trị những di tích.

5 - Một điều quan trọng nữa, đó là việc xếp hạng các di tích có giá trị. Trong quá trình đi khảo sát di tích tại các huyện của tỉnh Hà Tây, chúng tôi thấy còn khá nhiều di tích có giá trị nhưng chưa được xếp hạng. Có nhiều lý do, trong đó có việc người dân không muốn di tích được xếp hạng để có thể tự do sửa chữa, thay thế mà không phải xin phép. Vì vậy, Ban quản lý di tích của tỉnh cần tăng cường hơn nữa công tác điều tra, nghiên cứu để nắm rõ thực trạng này, từ đó có kế hoạch phối hợp với các cơ

quan liên quan trong việc chủ động tuyên truyền, hướng dẫn nhân dân các địa phương để thống nhất nhận thức về sự cần thiết lập hồ sơ xếp hạng di tích, từ đó có kế hoạch khắc phục tình trạng "bỏ quên" xếp hạng các di tích quan trọng này.

Nhìn chung, công tác bảo tồn tu bổ di tích ở Hà Tây trong những năm qua đã có những chuyển biến tích cực. Nhưng bên cạnh đó vẫn còn nhiều vấn đề bất cập, đặc biệt là việc quản lý bảo tồn di tích và việc sử dụng các nguồn lực cho công tác đầu tư tu bổ di tích. Do đó, việc tăng cường hơn nữa đội ngũ cán bộ có trình độ chuyên môn cho công tác bảo tồn di tích, tạo sự phối hợp chặt chẽ giữa các tổ chức quần chúng, địa phương với cơ quan quản lý di tích, tăng cường công tác tuyên truyền vận động quần chúng, để người dân nhận thức đúng hơn về công tác bảo tồn di tích, từ đó sử dụng các nguồn kinh phí cho bảo tồn, tu bổ di tích đúng mục đích và hiệu quả hơn, là nhiệm vụ rất cần được quan tâm giải quyết./

N.T.T.T

(tiếp theo trang 68)

sáng chiếu chuông vẫn ngân vang, âm thanh vọng đi xa, có khi đến 10km". Lại giải thích tiếp về các vị trí hàng ngàn nga tiếng chuông rằng: "Từ tầng cao nhất này, khách có thể nhìn bao quát chung quanh: Gần hơn là ao hồ, nhà thờ lớn, và các nhà thờ cạnh; xa hơn có thể đếm được khoảng 20 nóc nhà thờ vùng Kim Sơn; xa hơn nữa, vào những ngày đẹp trời, có thể thấy biển ở phía Nam, và núi ở phía Tây".

Nghe và nhìn - nhìn xa trông rộng, và nghe được những âm thanh thánh thiện - trong vai một người khách bình thường và tầm thường, tôi đã có hạnh phúc quý giá này, ở đúng nơi sách đã nói thế. Cũng như ở một nơi nữa, có vị thế tương tự, là trên gác chuông Nhà thờ Cửa Bắc, trước cổng Chính Bắc Môn của thành cổ Hà Nội, khi dẫn một đoàn làm phim lên ghi hình toàn cảnh Thăng Long - Hà Nội từ trên cao, mà vừa đầy, trèo đến tầng lầu xây cao trên vòm cổng đồ sộ Chính Bắc Môn rồi, mà các nhà làm phim vẫn thấy không đủ độ ngẩng và bấm máy, ghi hình.

Lại nhớ đến niên đại "Thành Thái Canh

Dần" (1890) đọc thấy trên quả chuông ở gác chuông nhà thờ Phát Diệm. Lại nhớ đến việc giám mục Puginier mở sổ sổ kiểm tiền xây nhà thờ Xanh Giôdép (vẫn quen gọi là Nhà thờ Lớn Hà Nội), trên nền chùa Báo Thiên rỗng rã suốt hai năm để đến đêm giáng sinh năm 1886 thì làm lễ khánh thành. Lại nhớ đến câu trong sách "Phố và đường Hà Nội" của cụ Nguyễn Vinh Phúc (H.2000, tr. 610) rằng: "Bà Phước Ứng - toan là người xây dựng bệnh xá đầu tiên trên nền dinh Phủ Doãn xưa. Năm 1904, thực dân (Pháp) xung công bệnh xá này để xây bệnh viện, mới bồi thường cho bà Phước mảnh đất làng An Trạch, làm nhà nuôi người tàn tật, sau nuôi cả trẻ con bị bỏ rơi. Một nhà thờ được xây ở ngay đầu khu vực đó, dân gọi là Nhà thờ Hàng Bột, song tên chính thức là Nhà thờ Xơ Ấng - toan...

Toàn là những niên đại trên trăm năm cả. Bỗng giật mình nhớ lại rằng, Luật di sản văn hoá quy định: Mốc thời gian 100 năm tuổi trở lên, chính là một tiêu chí để xác nhận một thực thể là cổ vật, bảo vật và báu vật quốc gia...

L.V.L